

KIVDF

Layihənin istiqaməti:

"İctimai və dövlət maraqlarının müdafiəsi"

Yurdumuzun hər qarışı mənə doğma və əzizdir. Azərbaycan, sözün əsil mənasında, gözəlliklər və özəlliklər məskənidir. Onun vəsfi və əsrarəngiz hüsnü ilə bağlı unudulmaz söz ustalarımız bir-birindən dəyərli poetik nümunələr yaradıblar. Təbii ki, bu şeirlərin ovqatında tərənnüm də var, təsvir də, həsrət də, sadəcə təqdim də, hətta mübarizlik də, döyüş ruhu da... Hər bir şeir öz müəllifinin daxili dünyasının əks-sədasıdır. Elə misralar da yaradılıb ki, sanki vətənimizin şəklidir:

*Azərbaycan şahindir;
Dimdiyi göy sulara,
Qanadları göylərdə...*

Xəritəyə nəzər salsaq, xalq şairi Rəsul Rzanın qədər haqlı olduğu dərhal bilinir.

**TANIMADIĞIN BİR QAPINI
DÖYSƏN, YAŞLISI SƏNƏ "BALAM",
ÇOCUĞU İSƏ "NƏNƏM" DEYƏCƏK**

Nə isə... Mətləbdən uzaq düşdüm. Hər dərdən özüm də duyğularımı sözün rənginə beləməklə hisslərimi vətənimin çalarlarına yönəldirəm: Zəngəzurum - dərdli qəlbim, Qarabağım - şah damarım, dağlar gözəli Şuşa ruhumun ünvanı, Mil-Muğanım geniş ürəyim, Cənubum - Lənkəranım göz nurum, Şimalım - əhli dostlarım, Şirvanım - şir biləklim, Bakım-taleyim, səadətım, sevincim, əbədi ünvanım... Və nəhayət Naxçıvanım - Ana yurdun havasını ala bildiyim cənnət məkən! Müqəddəs və doğma diyar! Bu yerlərdə tək də dağlara, pirlərə, müqəddəs ünvanlara deyil, hər qayaya, daşa salavat çevirməsəm, ürəyim rahatlıq tapmaz. Uç tərəfdən düşmənlə üz-üzə dayanmasına baxmayaraq, bu diyar qurub yaradan insanların ilhamlı əməyi nəticəsində gündən-günə gözəlləşir. Şair Əliyər Yusiflinin misraları ilə bu qədim yurdun xəritəsi çox poetik naxışlanıb:

*Baxın, xəritədə bu qədim diyar,
Kiçik bir nöqtəyə qeyd edilibdi.
Bu yerin qolunda aslan gücü var,
Burdan cahangirlər peşman gedibdi.*

Naxçıvanda tanımadığın bir qapını döysən, yaşlısı sənə "balam", çocuğu isə "nənəm" deyərək elə qarşılayacaq ki, elə bil yüz illərdir sən bu ailənin içindəsən. Sənə elə qonaqpərvərlik göstərəcək, əzizləyəcəklər ki... Bu sözləri elə belə demədim, başıma gələnlərin təkidindədir. Hər dəfə Naxçıvana yolum düşəndə mütləq ziyarət edəcəyim məkanlar var. Bax, həmin vaxtlarda bir qapını səhv döymüşdüm. Amma elə məhəbbət və ülfət gördüm ki, hələ də unuda bilmirəm. Hüseyn Cavidin ev muzeyi ilə qonuşan olan Zeynəb ananın təsadüfi qonağı oldum. Onun mehri məni elə kövrəldi ki, sanki uzun həsrətdən sonra anamla görüşmüşdüm. Bizdə - Bakıda qapını yanlış döyən olsa, yəqin ki, "səhv gəlibsiniz" deyərək (bu da təbiidir-F.X.), qapını örtərək. Naxçıvanda isə əksinə, bizə elə məhəbbətə qarşıladılar ki, handan-hana anladığı, ünvanı dəyişik saldığımızı. Bu qəfil qonaqlığı və xoş münasibəti orada kimə söylədiksə "başqa cür necə olmalıdır ki, bura

Naxçıvandır..." dedilər. Xalq şairi Süleyman Rüstəmin məşhur bir şeirinin misralarını xatırladım: "Bizdən inciməmiş bir əziz qonaq..."

"ŞƏRQİN GÖZƏLİ"

Əbəs yerə yurdumuzun qədim və ulu diyarı Naxçıvanı "Şərqi gözəli" adlandırmırlar. Müğənnilər də böyük həvəslə, şövlə oxuyurlar: "O, Naxçıvandır, Nəqşi-cahandır". Qeyri-adi gözəlliyə, təbiətə, zəngin tarixə, çox əsrlik dövlətçilik ənənələrinə malik olan Naxçıvan Muxtar Respublikası Türkiyə ilə 11 kilometr məsafə istisna olmaqla, şimal və şərqdən indiki Ermənistan (sərhəd xəttinin uzunluğu 246 kilometr), qərb və cənubdan İran İslam Respublikası (204 kilometr) ilə həmsərhəddir. Türkiyə və İranla sərhədi Araz çayı, Ermənistanla isə əsasən Zəngəzur və Dərələyəz silsilələri təşkil edir. Qədim memarlıq abidələri ilə dünyada məşhur olan Naxçıvan yeganə məkandır ki, XII əsrdə analığın, qadınlığın şərəfinə abidə ucaldılıb. Möminəxatun türbəsi adlanan bu məşhur məqbərə, bir növ, Naxçıvanın rəmzi sayılır. Qarabağlar türbəsi, Dər türbə, Buzxana (XIV əsr), Əlince xanəgahı, İmam-

də bu qədim diyar elə gözəlləşib ki... Hər dəfə Naxçıvandan heyrət və sevinc hisslərlə qayıdram. Şəhərdə çoxlu yeni binalar tikilib. Maraqlı və diqqətçəkən cəhət budur ki, qədimliklə müasirlik məharətlə qovuşub. Əgər bir tərəfdə qədim tikililər, abidələr şəhəri gözəlləşdirsə, lap yaxınlıqdakı diaqnostika, ticarət, üzgüçülük mərkəzləri də füsunkarlığı birə beş artırır. Naxçıvan yaşillıqlar, parklar, bağlar, səyranqahlar, şalalələr ünvanına çevrilib. Qədim Naxçıvanla müasir Naxçıvan ata-bala kimi bir-birinin əlindən mehriban-casına tutaraq, daha da işıqlı gələcəyə doğru inamla addımlayır. Naxçıvan memarları çalışırlar ki, yaradılan hər bir abidə, tikilən hər bir bina köhnə gözəlliyi tamamlasın, şəhərə yeni rəvnaq və cazibə gətirsin. Naxçıvanda əkilən ağacların, gül-çiçək kollarının sayı bilinmir. Yaxşı cəhət də budur ki, Naxçıvanda qərib ağac yoxdur. Yerli təbiətə və torpağa uyğun ağaclar əkilib-becərilir. Ona görə də Naxçıvan bağbanının əməyi hədəf getmir. Hər tərəfdə səliqə-sahman, təmizlik hökm sürür. Şəhəri başdan-ayağa gəzdik. Sözün əsil mənasında super təmizlik! Heç qərib deyil, gözəlliyin ilkin şərti təmizliklə bağlıdır. Bütün mənalarda belədir. Naxçıvan bu gün müqəddəs bir Şərq şəhəridir! Naxçıvan bu gün müasir Avropa şəhəridir!

ƏSHABİ-KƏHF - MƏKKƏM, MƏDİNƏM MƏNİM

Ağlım kəsəndən, həmişə anamın dilindən bu sözləri eşidirdim: "Ya Həzrət Abbas, ya Əshabi-Kəhf..." Bu çağırışın andın ahəngindəki dualar illərdir mənimlə yol gəlir. Heç unuda bilmirəm ki, son nəfəsində də mənə tapşırı ki, Əshabi-Kəhf mütləq ziyarət edim. Hətta yastığının altındakı pula da işarə etdi ki, qurban demişdim, mənim adımdan alıb kəsdirərsən. Nəziri böyük oğlum Elnurla bağlı idi. Anamın vəsiyyətinə əməl etsəm də, hər dəfə Naxçıvana gəndə mütləq bu müqəddəs məkənin ziyarətçisi oluram. Mənə elə gəlir ki, anamın ruhu da ordadır... Özümü

zadə kompleksi, Gilan türbəsi, Şərq hamamı (XVIII əsr), Qazançı körpüsü, Xan evi, Yusif Küseyir oğlu türbəsi, müxtəlif məscidlər milli memarlıq abidələri kimi qorunmaqdadır. "Nuhun türbəsi" isə bu yerlərin ulu tarixindən bir əks-sədadır. Bəşəriyyətin qədim yaşayış məskənlərindən sayılan Naxçıvanı Nuh peyğəmbərin gəmisinin yendiği yer kimi səciyyələndirirlər. Bu, tarixdir. Ulu öndər Heydər Əliyevin təşəbbüsü ilə yaradılmış "Cavidlər" məqbərəsi qədim ənənənin ən gözəl davamı kimi dəyərləndirilir. Muxtar respublikanın hər bir rayonunda muzey var. Naxçıvanda isə bunların sayı daha çoxdur. Şəhərdəki Mirzə Cəlilin, Bəhrüz Kəngərlinin, Hüseyn Cavidin, C. Naxçıvanskiyin, Ordubadda Məmməd Səid Ordubadinin, Yusif Məmmədəliyevin, Kəngərlidə Məhəmməd Şahtaxtlinin, Şahbuzun Nurs kəndində Məmməd Arazın ev muzeyləri daim qonaq-qaralıdır. Naxçıvanda Xan evinin yaxınlığındakı "Açıq səma altında muzey" in isə analoqu yoxdur. Daş dövrünün bütün məişət avadanlıqları, heykəllər və heyvan fiqurları burada toplanıb. Hər bir eksponatın 1000-1500, bəzələrinin də 2000 yaşı var. Əslində blokada şəraitində yaşayan, böyük Azərbaycanla ancaq hava vasitəsilə (son illər İran ərazisindən keçməklə də-F.X.) əlaqə yaradan Naxçıvanın gecələri işıqlı, gündüzləri fərəhətvericidir. Naxçıvanlılar sözün əsl mənasında, fədakar və qürurludurlar. Bax, bu səbəbdən də doğma diyarı nəinki qoruyub saxlaya bilsələr, həm də onun gündən-günə daha da tərəqqi etməsinə nail olublar.

NAXÇIVANDA QƏRİB AĞAC YOXDUR

Bu gün Naxçıvan istənilən Avropa şəhərinə meydan oxumaq qüdrətinə malik olub. Son 20 il

■ Flora XƏLİLZADƏ,
əməkdar jurnalist

kölğesində, bütün ziyarətqah boyu pilləkənin əvəlinəndə dağın zirvəsinə qədər "nəzir yığanların" düzülməsi bizi narahat etmişdi. Hər dəfə Əshabi-Kəhf ziyarətindən sonra bu qənaətə gəlirdim ki, hər bir məkən onun sahibinin necəliyi və adı ilə bağlıdır. Əgər bu dağlar qonşusunda, Əshabi-Kəhfdə bu şərait yaradıla bilirsə, Bakı-Siyəzen yolunun üstündə yerləşən Beşbarmaq dağının ətrafında abadlıq aparmaq olmazmı? Bizə elə gəlir ki, Siyəzen rayon rəhbərliyi öyrənmək və nümunə götürmək üçün bir dəfə yolunu Əshabi-Kəhfə salsın, dediklərimizi anlayar. On il öncə də belə bir iradələ mətbuatda çıxış etmişdim ki, bəzi ziyarətqahların ətrafındakı xoşagəlməz halların qarşısı alınmalıdır. Hələ də nöqsanlar davam edir. Ziyarətqahlarda xarici ölkələrdən gəlmiş insanlar da olur.

İŞIQLARI GUR, OCAQLARI ALOVLU

Ötən əsrin sonlarında yurdumuzun Ermənistanla sərhəd bölgələrində olduğu kimi, Naxçıvanda da gərgin vəziyyət yaşandı. Erməni quldurlarının torpağımızın bu qiymətli parçasını zəbt etmək niyyəti baş tutmadı. Çünki naxçıvanlılar inandıqları, arxalandıqları ümummilli liderimiz Heydər Əliyevlə birlikdə idilər. Mehiz ulu öndərin düşünülmüş addımları, müdrik siyasəti bu diyarı erməni mürdarlığından qorudu. Doğrudur, xəbis qonşularımız olan ermənilər hələ də öz bədxahlıqlarından geri çəkilməyiblər. Pis əməl tərsinə yozulan yuxu kimidir, heç zaman çin olmur. Öz çatılarında boğulsunlar. İndi Naxçıvanın işıqları daha da gur yanır. Ocaqları alovlandır. Övladları

həvəslə yaşayıb-yaradırlar. Prezident İlham Əliyevin tez-tez Naxçıvana gəlməsi burada ömür-gün sürələrin həyat eşqini, dözümlünü, qurub-yaratmaq əzmini daha da artırır. Muxtar respublikanın paytaxtı nəinki Azərbaycanın, dünyanın ən müasir və gözəl şəhərlərindən birinə çevrilib, onun ayrı-ayrı rayon və şəhərlərində - Ordubad, Culfa, Şərur, Şahbuz, Sədərək, Babək, nəhayət Kəngərlidə həyat qaynayır. Təbiəti etibarlı ilə son dərəcə maraqlı coğrafi relyefə və şəraitə məxsus olan Naxçıvan Muxtar Respublikası tək-cə dağlarının ucalığı ilə deyil, təbiətinin rəngi ilə belə, fərqlənir. Daşından, qayasından qədimlik tökülür. Vallah, burada ağacların, güllərin, çiçəklərin rəngi də fərqlidir. Suyu, havası, balı, qaymağı, tendir çörəyi o qədər dadlıdır ki... Mətbəxi ayrıca bir mövzudur. Vayxırın, Badamlının su mənbələri dünyada məşhurdur. Bu yurdun insanları mərd, səxavətli, yuxarıda dediyim kimi, olduqca qonaqpərvərdir. Tək bircə dəfə Naxçıvanı gəzmək bəs edər ki, qəlbə ehtizaza gətirən gözəllikləri, qeyri-adi mənzərələri, alıcınab insanları bu məkani həmişə yadına salsın.

Azərbaycan Respublikası Prezidenti yanında Kültüvi İnformasiya Vasitələrinin İnkişafına Dövlət Dəstəyi Fondunun maliyyəsi əsasında hazırlanıb.